

JEZIKOVNA POLITIKA

Evropska unija je v okviru svojih prizadevanj za spodbujanje mobilnosti in medkulturnega razumevanja kot prednostno nalogo določila učenje jezikov in namenja sredstva številnim programom in projektom na tem področju. Večjezičnost je po kriterijih EU pomemben element evropske konkurenčnosti. Zato je eden izmed ciljev jezikovne politike EU, da bi vsak državljani Unije poleg svojega maternega obvladal še dva tuja jezika.

PRAVNA PODLAGA

V Evropi je jezikovna raznolikost dejstvo. Jeziki so del evropske identitete in najbolj neposreden izraz kulture. V EU, ki temelji na geslu „združena v raznolikosti“, je sposobnost sporazumevanja v več jezikih dragoceno orodje tako za posameznike kot za organizacije in podjetja. Jeziki imajo ključno vlogo v vsakdanjem življenju Evropske unije, hkrati pa so temelj spoštovanja kulturne in jezikovne raznolikosti v EU.

Spoštovanje jezikovne raznolikosti je temeljna vrednota Evropske unije, enako kot spoštovanje posameznika in odprtost do drugih kultur. To je zapisano v preambuli Pogodbe o Evropski uniji (PEU), ki govori o „zajemanju navdiha iz kulturne, verske in humanistične dediščine Evrope“, in „potrjujoč [...] zavezanost načelom svobode, demokracije in spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravne države“. V členu 2 Pogodbe o Evropski uniji (PEU) se pripisuje velik pomen spoštovanju človekovih pravic in nediskriminacije, v členu 3 pa je navedeno, da EU „spoštuje svojo bogato kulturno in jezikovno raznolikost“. V členu 165(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) je poudarjeno, da „[so] cilji dejavnosti Unije [...] razvijanje evropske razsežnosti v izobraževanju, zlasti s poučevanjem in razširjanjem jezikov držav članic“, pri čemer v celoti upošteva kulturno in jezikovno raznolikost (člen 165(1) PDEU).

Listina EU o temeljnih pravicah, ki je bila sprejeta leta 2000, z Lizbonsko pogodbo pa je postala pravno zavezujoča, prepoveduje diskriminacijo na podlagi jezika (člen 21) in Unijo obvezuje k spoštovanju jezikovne raznolikosti (člen 22).

Prva uredba iz leta 1958, v kateri so določeni jeziki, ki so se uporabljali v nekdanji Evropski gospodarski skupnosti^[1], je bila s pristopom vsake nove države članice v EU spremenjena in določa uradne jezike Unije^[2] skupaj s členom 55(1) PEU. V skladu s členom 24 PDEU ima vsak državljani EU pravico pisati kateri koli instituciji ali organu EU v enem od teh jezikov in prejeti odgovor v istem jeziku.

CILJI

Jezikovna politika EU temelji na spoštovanju jezikovne raznolikosti v vseh državah članicah ter na vzpostavljanju medkulturnega dialoga v vsej EU. EU vzajemno spoštovanje v praksi

[1]UL L 17, 6.10.1958, str. 385

[2]EU ima 24 uradnih jezikov, to so angleščina, bolgarščina, češčina, danščina, estonščina, finščina, francoščina, grščina, hrvaščina, irščina, italijanščina, latvijščina, litovščina, madžarščina, malteščina, nemščina, nizozemščina, poljščina, portugalsščina, romunščina, slovaščina, slovenščina, španščina in švedščina.

udejanja tako, da spodbuja poučevanje in učenje tujih jezikov in mobilnost vsakega državljana s posebnimi programi za izobraževanje in poklicno usposabljanje. Znanje tujih jezikov velja za eno temeljnih veščin, ki jo mora osvojiti vsak državljan EU, če želi izboljšati svoje izobraževalne in zaposlitvene možnosti. EU zato podpira zamisel, da bi moral vsak državljan ob svojem maternem jeziku obvladati še dva tuja jezika ([COM\(2008\)0566](#)). EU sodeluje z državami članicami tudi pri zaščiti manjšin na podlagi Evropske listine Sveta Evrope o regionalnih ali manjšinskih jezikih.

Jeziki so v strateškem okviru „Izobraževanje in usposabljanje 2020“ v skladu s Sklepi Sveta z dne 20. maja 2014 o večjezičnosti in razvoju jezikovnih kompetenc^[3] obravnavani kot ena od temeljnih veščin v izobraževanju.

Poleg tega od leta 2001 vsako leto 26. septembra praznujemo evropski dan jezikov, namenjen ozaveščanju o veliki raznolikosti jezikov v Evropi.

Evropski parlament v celoti izvaja politiko večjezičnosti, kar pomeni, da so vsi jeziki EU enako pomembni. Vsi parlamentarni dokumenti se prevedejo v vse uradne jezike in vsak poslanec Evropskega parlamenta ima pravico do izbire, v katerem jeziku bo govoril.

DOSEŽKI

A. Oblikovanje politike in podpora raziskavam o jezikih

1. Zaščita manjšinskih jezikov

Evropski parlament je leta 2013 sprejel resolucijo o ogroženih evropskih jezikih in jezikovni raznolikosti v Evropski uniji^[4], v kateri je pozval države članice, naj več pozornosti namenijo ogroženim evropskim jezikom ter naj se zavežejo varovanju in spodbujanju raznolikosti jezikovne in kulturne dediščine Unije. Ta resolucija je sledila resoluciji Parlamenta o regionalnih in manj razširjenih evropskih jezikih^[5] ter resoluciji Sveta o spodbujanju jezikovne raznolikosti in učenja jezikov^[6], nakar je Evropska komisija sprejela več akcijskih načrtov in okvirnih strategij za spodbujanje učenja jezikov in jezikovne raznolikosti ([COM\(2003\)0449](#); [COM\(2005\)0596](#)).

2. Primerljivost podatkov o jezikovnih kompetencah

Komisija je leta 2005 objavila sporočilo Evropskemu parlamentu in Svetu o evropskem kazalniku jezikovnih kompetenc ([COM\(2005\)0356](#)), instrumentu za merjenje splošnih jezikovnih kompetenc v vseh državah članicah. Okvir zanj je Komisija predstavila v sporočilu, sprejetem 13. aprila 2007 ([COM\(2007\)0184](#)). V prvem sporočilu iz leta 2005 je navedla, da je „namen kazalnika [...] izmeriti splošne kompetence tujih jezikov v vsaki državi članici“. Ta kazalnik bo zaradi primerljivih podatkov o jezikovnih kompetencah v vseh državah članicah pomagal tudi pri ugotavljanju, ali ukrepi za uresničitev formule „materni jezik + dva tuja“ delujejo. Ustanovljen je bil svetovalni odbor, ki je leta 2011 predstavil rezultate prve raziskave, ki so pokazali na potrebo po boljše izvajani strategiji za učenje jezikov v šolah.

3. ECML in Mercator

EU podpira dve raziskovalni središči za jezike, tj. Evropski center za moderne jezike (ECML) in Evropski raziskovalni center za večjezičnost in učenje jezikov (Mercator). ECML spodbuja odličnost in inovacije pri poučevanju jezikov ter Evropejcem pomaga, da se jezikov učijo bolj učinkovito. Njegova glavna cilja sta pomagati državam članicam pri izvajanju učinkovitih

---

[3]UL C 183, 14.6.2014, str. 26.

[4]UL C 93, 9.3.2016, str. 52.

[5]UL C 76 E, 25.3.2004, str. 374.

[6]UL C 50, 23.2.2002, str. 1.

politik za poučevanje jezikov z osredotočanjem na učenje in poučevanje jezikov, spodbujanjem dialoga in izmenjavo primerov dobre prakse ter podpreti omrežja in raziskovalne projekte, povezane s programi. Mercator je del omrežja petih raziskovalnih in dokumentacijskih centrov in je specializiran za regionalne in manjšinske jezike v Evropski uniji.

4. Evropski magisterij iz prevajalstva

Evropski magisterij iz prevajalstva je znak kakovosti za univerzitetne prevajalske programe, ki izpolnjujejo sprejete poklicne standarde in tržne zahteve. Njegov glavni cilj je izboljšati kakovost usposabljanja prevajalcev in pridobiti visoko usposobljene ljudi za delo prevajalcev v EU. Namen evropskega magisterija iz prevajalstva je dvigniti ugled prevajalskega poklica v EU.

5. MT@EC, sistem za strojno prevajanje

Sistem Komisije za strojno prevajanje omogoča hiter pregled splošnega pomena vstavljenega besedila. MT@EC lahko obdeluje in prevaja besedila in dokumente, povezane s politiko EU, v vseh 24 uradnih jezikih EU. Sistem je brezplačno na voljo uslužbencem javne uprave v državah članicah EU in državah EGP.

B. Akcijski programi

1. Program Erasmus+

Program EU za izobraževanje, usposabljanje, mlade in šport za obdobje 2014–2020 z imenom Erasmus+ se je pričel januarja 2014. Med posebnimi cilji programa sta tudi učenje jezikov in jezikovna raznolikost. V vodniku po programu Erasmus+ je zapisano, da je „cilj uvedenih priložnosti, ki ponujajo jezikovno podporo, [...] narediti mobilnost bolj učinkovito in uspešno, izboljšati učni uspeh in s tem prispevati k posebnemu cilju Programa“ (str. 11). Jezikovna podpora je udeležencem ukrepov za mobilnost na voljo prek spletne jezikovne podpore Erasmus + za učenje jezika države gostiteljice. Erasmus+ tudi spodbuja sodelovanje za inovacije in izmenjavo primerov dobre prakse s strateškimi partnerstvi na področju poučevanja in učenja jezikov. Sredstva za jezikovno podporo se lahko po potrebi zagotovijo tudi za upravičence strateških partnerstev, ki organizirajo dolgoročne aktivnosti usposabljanja in poučevanja za osebje, mladinske delavce in učeče se. Program Erasmus+ vsako leto financira tudi številne projekte za podporo poučevanju in učenju znakovnih jezikov ter za ozaveščanje o jezikovni raznolikosti in zaščito manjšinskih jezikov.

2. Program Ustvarjalna Evropa

V okviru programa Ustvarjalna Evropa, točneje njegovega [podprograma Kultura](#), se zagotavlja pomoč za prevajanje knjig in rokopisov.

3. Evropski dan jezikov

Zaradi velikega uspeha evropskega leta jezikov (2001) sta se Evropska unija in Svet Evrope odločila za praznovanje tako imenovanega evropskega dneva jezikov vsako leto 26. septembra z najrazličnejšimi prireditvami, ki spodbujajo učenje jezikov v vsej EU. Ta dejavnost je namenjena ozaveščanju državljanov o pomenu številnih govorjenih jezikov v Evropi in vzbujanju zanimanja za učenje jezikov.

C. Nagrade

1. Evropsko jezikovno priznanje

Evropsko jezikovno priznanje podeljuje Komisija, da bi spodbudila nove pobude pri poučevanju in učenju jezikov, nagradila nove metode poučevanja jezikov in ozaveščala o regionalnih in manjšinskih jezikih. Priznanje se podeljuje projektom iz sodelujočih držav za najbolj inovativen

projekt učenja jezikov, osebo z največjim napredkom pri učenju tujih jezikov in najboljšega jezikovnega učitelja.

2. Projekt Juvenes Translatores

Komisija vsako leto podeli nagrado za najboljši prevod 17-letnega dijaka v državah članicah. Jezik izvirnika in prevoda je lahko kateri koli uradni jezik Evropske unije.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Evropski parlament je 19. novembra 2013 sprejel programa Erasmus+ in Ustvarjalna Evropa. Parlament je dodal tudi posebno določbo o financiranju podnaslavljanja, sinhronizacije in zvočnih opisov evropskih filmov, kar naj bi olajšalo dostop do evropskih del in njihovo kroženje preko meja. Evropski parlament lahko kot sozakonodajalec s samoiniciativni poročili na novo spodbudi razvoj jezikovne politike v Evropi. V svoji resoluciji z dne 24. marca 2009 o večjezičnosti: prednost Evrope in skupna zaveza^[7] je ponovno izrazil podporo politikam EU na področju večjezičnosti ter pozval Komisijo, naj pripravi ukrepe za priznavanje pomembnosti in spodbujanje jezikovne raznolikosti. V resoluciji o ogroženih evropskih jezikih in jezikovni raznolikosti^[8] je pozval Komisijo in države članice, naj podprejo ogrožene jezike.

23. novembra 2016 je Parlament sprejel resolucijo o znakovnih jezikih in poklicnih tolmačih za znakovni jezik^[9], v kateri poudarja, da morajo gluhi, gluho-slepi in naglušni državljani imeti dostop do enakih informacij in komunikacije kot slišni – s tolmačenjem za znakovni jezik, podnaslavljanjem, samodejnim zapisom govora in/ali drugimi oblikami komuniciranja, tudi z govornimi tolmači. Resolucija tudi priznava, da so institucije EU že poskrbele za dostopnost javnih dogodkov in sej parlamentarnih odborov.

Študijo z naslovom „Manjšinski jeziki in izobraževanje: najboljša praksa in pasti“ je v imenu Parlamenta naročil Odbor za kulturo in izobraževanje in je bila objavljena na začetku leta 2017, preučuje pa položaj manjšinskih jezikov v izobraževanju v 13 študijah primerov.

V drugi polovici leta 2017 in na začetku leta 2018 bo ta odbor pripravljala samoiniciativno poročilo z naslovom Enakopravnost jezikov v digitalni dobi – projektu o človeških jezikih naproti, in sicer na podlagi [študije](#) z istim naslovom, ki je bila pripravljena na zahtevo oddelka Parlamenta za presojo znanstvenih in tehnoloških možnosti.

[Michaela Franke](#)
09/2017

---

[7]UL C 117 E, 6.5.2010, str. 59.

[8]UL C 93, 9.3.2016, str. 52.

[9]Sprejeta besedila, [P8_TA\(2016\)0442](#).